

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра виробничого та інвестиційного менеджменту

«**ЗАТВЕРДЖУЮ**»
Декан факультету
Гуманітарно-педагогічний факультет
І.М. Савицька
« _____ » _____ 2022 р.

«**СХВАЛЕНО**»
на засіданні кафедри виробничого та
інвестиційного менеджменту
Протокол № 9 від «27» квітня 2022 р.
В.о. завідувач кафедри
М.М. Деліні

«**РОЗГЛЯНУТО**»
Гарант ОП «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та харчові технології)»
Гарант ОП
О.В. Васюк

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань
спеціальність

01 «Освіта/Педагогіка»

015 Професійна освіта (015.37 «Аграрне
виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології»)

факультет
розробники:

гуманітарно-педагогічний

доцент, к.е.н. Власенко Т.О.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2022

1. Опис навчальної дисципліни

Організація виробництва

(назва)

Спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Галузь знань	01 «Освіта/Педагогіка»	
Спеціальність	015 Професійна освіта (015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»)	
Освітня програма	Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект(робота)	–	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	3
Семестр	6	6
Лекційні заняття	45 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	45 год.	4 год.
Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота	60 год.	–
Індивідуальні завдання	–	–
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	6 год.	–

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Організація виробництва»: формування теоретичних знань і практичних навичок з основ економіки і організації господарювання на рівні первинної ланки суспільного виробництва в умовах ринкової економіки і конкуренції.

Основним завданням курсу є формування у студентів знань з таких питань:

- ✓ теоретичними засадами організації виробництва, методичними підходами раціоналізації та проектування виробництва;
- ✓ оволодіння практичними навичками обґрунтовувати проектні рішення щодо підвищення ефективності виробництва;
- ✓ застосування дослідницьких і організаторських здібностей у процесі розроблення організаційних проектів виробництва та їх реалізації.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

- теоретичні основи організації виробництва;
- закони, закономірності, принципи і механізм організації виробничого процесу на підприємстві;
- організацію діяльності підрозділів основного виробництва та виробничої інфраструктури підприємства.

По закінченню вивчення дисципліни студент повинен **вміти:**

- аналізувати процеси, що відбуваються у виробництві, самостійного виконувати техніко-економічні розрахунки та обґрунтування параметрів раціональної організації виробничих систем;
- обґрунтовувати організаційні заходи щодо забезпечення зростання продуктивності праці шляхом удосконалення її організації, високої якості виробленої продукції та її конкурентоспроможності;
- розробляти та економічно обґрунтовувати доцільність впровадження організаційних проектів з розвитку виробничих систем підприємства.

Міжпредметні зв'язки:

Вивчення дисципліни «Організація виробництва» передбачає тісні зв'язки з іншими навчальними курсами: «Основи бізнес-проекування», «Економіка підприємства», «Маркетинг» та ін.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість, планувати, організовувати, контролювати, координувати роботу та вмотивовувати членів колектив.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК10. Здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці;

СК11. Здатність використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних та прикладних наук;

СК12. Здатність виконувати розрахунки технологічних процесів в галузі;

СК14. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) в галузях, пов'язаних з аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ.

Тема 1. Організаційні основи виробництва

Зміст і предмет організації виробництва. Організація як процес і як явище. Змістовне значення виробництва. Сутність організації виробництва. Основне завдання організації виробництва як науки. Предмет науки організація виробництва. Поняття організації. Розгляд організації у статиці і у динаміці. Структура поняття організація відносно до виробничих систем. Основні аспекти теорії організації виробництва. Організація виробництва як наука і як процес. Концептуальні засади організації виробництва. Сутнісна характеристика організації виробництва. Основні закони організації виробництва та їх вплив на поведінку виробничої системи. Закономірності організації виробництва. Модель організації виробництва у просторі і часі. Функціональна структура організації виробництва

Тема 2. Виробничі системи.

Системна концепція виробництва. Поняття системи як сукупності елементів. Основні складові частини системи. Матеріальне виробництво як складна система. Виробнича система та її елементи. Загальна характеристика виробничої системи. Основні елементи виробничої системи. Цілісність та стійкість виробничої системи. Склад виробничої системи. Підсистеми виробничої системи. Технічна, технологічна, економічна, інформаційна, логістична підсистеми виробничої системи. Підсистема організації виробництва. Підприємство як складна економічна система та її головні риси. Особливості організації виробничої системи підприємства. Процес організації виробництва у виробничій системі. Загальна характеристика процесу організації виробництва. Основні цілі організації виробництва. Головні етапи процесу організації виробництва. Мета процесу організації виробництва.

Тема 3. Виробничий процес і організаційні типи виробництва.

Виробничий процес і його структура. Основні, допоміжні та обслуговуючі процеси. Класифікація виробничих процесів. Простий та складний процес. Етапи формування виробничого процесу. Принципи організації виробничого процесу. Принцип пропорційності. Принцип безперервності. Принцип паралельності. Принцип прямоточності. Принцип ритмічності. Принцип диференціації. Принцип спеціалізації. Принцип автоматичності. Принцип гнучкості. Принцип системності. Принцип оптимальності. Типи організації виробництва та їх характеристика. Поняття типу виробництва. Тип виробничого процесу і тип підприємства. Основні типи організації

виробництва – масове, серійне, одиничне. Система факторів та їх вплив на формування типу організації виробництва. Характеристика одиничного типу виробництва. Характеристика серійного типу виробництва. Характеристика масового типу виробництва. Коефіцієнт серійності, його розрахунок та величина для різних типів виробництва. Зв'язок техніко-економічних показників та типу виробництва.

Тема 4. Організація трудових процесів і робочих місць.

Методологічні засади організації праці. Особливості процесу праці. Поняття організації праці. Основні напрями організації праці. Основні завдання організації праці. Трудові процеси та їх класифікація. Трудовий процес та його ознаки. Диференціація трудових процесів відповідно до функціонального поділу праці. Поділ трудових процесів за характером впливу на предмети праці. Узагальнена класифікація трудових процесів. Трудовий процес як сукупність операцій. Умови ефективності організації трудового процесу. Організація робочих місць. Поняття робочого місця. Фактори, що впливають на формування робочих місць. Класифікація робочих місць. Організація робочого місця. Основні вимоги до організації робочого місця. Планування робочих місць. Оснащення робочих місць. Система обслуговування робочого місця. Проектування трудового процесу та робочих місць. Оцінка робочого місця. Організація праці трудових колективів. Розподіл праці й кооперація. Виробнича бригада та передумови її створення. Основні види бригад. Основні принципи проектування праці в бригадах. Участь бригад в системі організації виробництва та управління підприємством. Планування роботи бригад. Бригадний госпрозрахунок. Трудова дисципліна. Нові форми розвитку творчої активності трудових колективів.

Тема 5. Нормування праці.

Сутність і значення нормування праці. Сутність нормування праці. Об'єкти та предмет нормування праці. Головні завдання нормування праці. Функції нормування праці. Основні принципи нормування праці. Затрати робочого часу та їх класифікація. Класифікація затрат робочого часу. Основні види затрат робочого часу. Складові часу перерв. Перекритий та не перекритий час. Штучно-калькуляційний час та його розрахунок. Норми і нормативи в організації нормування праці. Нормативи витрачання праці та норми витрат часу. Об'єктивна необхідність нормування. Система норм праці. Норма часу. Норма виробітку. Нормоване завдання. Норма обслуговування. Норма часу на одиницю продукції. Технічно обґрунтована норма часу. Встановлення технічно обґрунтованої норми часу. Склад норми штучного часу. Нормування праці управлінського персоналу. Проблеми нормування управлінської праці. Методи нормування управлінської праці. Принципи вибору методів нормування праці управлінського персоналу. Методи встановлення норм часу. Об'єкт технічного нормування. Аналітичний метод нормування. Аналітично-

розрахунковий метод. Дослідно-статистичний метод нормування праці. Вивчення витрат робочого часу спостереженням – хронометраж, фотографія робочого дня, метод моментних спостережень.

Тема 6. Побудова виробничої структури підприємства.

Характеристика виробничої структури підприємства. Виробнича структура підприємства. Основні структурні підрозділи. Відмінність виробничої структури від структури підприємства. Фактори, що визначають виробничу структуру. Методи формування та вибору виробничої структури. Організація управління об'єднанням. Оригінальність апарату управління. Директор та його повноваження. Основні напрями побудови апарату управління виробничого об'єднання. Основні структури апарату управління та їх функції. Типи і структури корпорацій. Основні типи корпорацій. Склад основних і допоміжних цехів і обслуговуючих господарств підприємства. Основні групи структурних підрозділів. Основа організації цехів. Технологічна форма організації. Предметна форма організації цехів. Переваги предметної спеціалізації цехів. Характеристика основних цехів. Характеристика допоміжних цехів. Характеристика обслуговуючих господарств. Виробнича структура цеху. Виробнича ділянка як структурна одиниця цеху. Спеціалізація виробничих ділянок. Допоміжні та обслуговуючі ділянки. Особливості організації предметно-замкнених ділянок.

Тема 7. Організація виробничого процесу у часі.

Виробничий цикл і його структура. Виробничий процес, його види та елементи. Поняття виробничого циклу. Використання виробничого циклу в плануванні. Структура виробничого циклу. Фактори, що впливають на тривалість виробничого циклу. Виробничий цикл простого процесу. Види руху предметів праці по операціях процесів. Послідовний вид руху. Паралельний вид руху. Паралельно-послідовний вид руху. Тривалість виробничого циклу з урахуванням міжопераційних перерв. Заходи щодо скорочення виробничого циклу. Виробничий цикл складного процесу. Структура виробничого циклу складного процесу. Цикловий графік та його побудова. Шляхи й ефективність скорочення виробничого циклу. Зниження трудомісткості. Застосування процесів транспортування, складування і контролю. Підвищення ступеня паралельності виконуваних робіт. Економічні результати скорочення виробничого циклу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 2 . ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

Тема 8. Організація допоміжних виробництв.

Концептуальні підходи до організації виробничої інфраструктури підприємства. Структурні підрозділи та їх завдання. Зміст технічного обслуговування виробництва. Роль служб технічного обслуговування. Підрозділи інфраструктури та їх функції. Спільні принципи технічного обслуговування виробництва. Тенденції розвитку обслуговуючих підрозділів та служб. Організація інструментального господарства. Основні завдання інструментального господарства. Класифікація технічного оснащення. Планування забезпечення підприємства оснащенням. Нормування витрат оснащення. Оборотний фонд оснащення. Структура цехових запасів оснащення. Максимальний запас оснащення. Система планування на замовлення. Оцінка ефективності інструментального господарства. Шляхи удосконалення інструментального обслуговування. Організація технічного обслуговування і ремонту обладнання. Головне завдання ремонтного господарства. Основні функції ремонтного господарства. Сутнісно-функціональна характеристика ремонтного господарства. Фактори, що визначають структуру ремонтного господарства підприємства. Структура та управління ремонтним господарством. Функції і склад ремонтно-механічного цеху. Цехова ремонтна база. Система планово-запобіжних ремонтів. Нормативи системи планово-запобіжних ремонтів. Загальний річний обсяг ремонтних робіт та його розрахунок. Основні етапи проведення ремонтних робіт. Форми організації ремонту. Методи виконання ремонтних робіт. Показники діяльності ремонтного господарства. Напрями вдосконалення ремонтного господарства.

Тема 9. Організація обслуговуючих господарств.

Організація транспортного господарства. Роль транспортного господарства. Основні види транспортних робіт. Фактори, що впливають на структуру транспортного господарства. Класифікація транспортних засобів. Показники стану транспортного господарства. Маршрути руху транспортних засобів на підприємстві. Визначення кількості транспортних засобів. Показники використання внутрішнього транспорту. Перспективи розвитку транспортних господарств. Організація енергетичного господарства. Основне завдання організації енергетичного господарства. Основні види енергетичних процесів та їх характеристика. Основні складові структури енергетичного господарства. Нормування витрат енергоносіїв. Планування потреб підприємства у енергоносіях. Основні показники, що характеризують енергетичне господарство. Напрями вдосконалення організації енергетичного господарства. Організація складського господарства. Головне завдання організації складського господарства. Основні функції складського господарства. Місце складського господарства в логістичному ланцюгу «постачання – виробництво – збут». Класифікація складів. Проблеми розміщення складів. Оцінка рівня осначеності складів. Критерії оптимізації ефективності складського господарства. Показники оцінки діяльності складського господарства. Основні чинники активізації використання складів.

Тема 10. Одиничний та партійний методи організації виробництва.

Характеристика одиничного методу організації виробництва. Умови застосування одиничного (індивідуального) методу організації виробництва. Основні риси одиничного методу організації виробництва. Особливості календарного планування при одиничному методі організації виробництва. Шляхи удосконалення одиничного методу організації виробництва. Характеристика партійного методу виробництва. Застосування партійного методу організації виробництва. Характерні риси партійного методу. Організаційно-економічне значення партій деталей. Фактори оптимального розміру партії деталей. Основні резерви ефективності партійного методу. Резерв рівномірності. Резерв підвищення пропорційності. Резерв паралельності. Резерв безперервності. Резерв прямої точності. Переваги партійного методу.

Тема 11. Організація потокового й автоматизованого виробництва.

Загальна характеристика різновидів потокового виробництва. Сутність поняття потокове виробництво. Принцип спеціалізації в потоковому виробництві. Принцип прямої точності в потоковому виробництві. Принцип безперервності в потоковому виробництві. Принцип паралельності в потоковому виробництві. Принцип ритмічності в потоковому виробництві. Такт і ритм лінії. Лінії за способом підтримки ритму. Основні транспортні засоби в потоковому виробництві. Конвеєри в потоковому виробництві. Класифікація ліній за основними ознаками. Особливості організації безперервно-потокових ліній. Синхронізація операцій. Безперервно-потокові лінії та умови їх створення. Основи розрахунку безперервно-потокових ліній. Добова програма запуску. Добовий дійсний фонд часу. Такт безперервно-потокової лінії. Число робочих місць та коефіцієнт їх завантаження. Швидкість конвеєру. Заділи на безперервно-потокових лініях. Практичне використання безперервно-потокових ліній. Робоча та інші зони конвеєру. Безперервно-потокові лінії з розподільчим конвеєром. Безперервно-потокові лінії з нерухомим об'єктом. Особливості організації перервно-потокових ліній. Умови застосування перервно-потокових ліній. Регламент роботи лінії. План-графік роботи перервно-потокової лінії. Розрахунок між операційних оборотних заділів. Особливості організації потокових ліній в серійному виробництві. Характеристика серійного потокового виробництва. Групова лінія. Перемінно-потокові лінії. Серійно-прямоточні лінії. Особливості організації і розрахунку багатопредметних ліній. Автоматизація потокового виробництва. Класифікація автоматизованих ліній. Основні типи автоматичних ліній. Схеми автоматичних потокових ліній з різними варіантами кінематичного зв'язку механізмів. Ритм (такт) автоматичної лінії. Організаційні умови та переваги потокового виробництва. Вимоги до організації потокового виробництва – конструкція виробу, технічний режим,

режим обслуговування, трудовий режим. Переваги потокової організації виробництва.

Тема 12. Організаційно-виробниче забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції.

Суть, задачі і органи контролю якості продукції. Управління якістю та життєвий цикл продукції. Поняття контролю якості. Служби контролю якості. Міжнародні стандарти якості. Система менеджменту якості. Організація технічного контролю. Сфера впливу технічного контролю. Принципи організації технічного контролю – принцип відповідності, принцип комплексності, принцип безперервності, принцип паралельності, принцип поєднання, принцип автоматичності, принцип профілактичності. Організація бездефектної праці. Сукупність принципів організації технічного контролю і його функції. Основні недоліки системи технічного контролю. Якість продукції та її показники. Поняття якості продукції. Сучасне трактування якості продукції. Кількісна оцінка якості продукції за допомогою системи параметрів. Параметри продукції як об'єкту проектування. Виробничо-технічні параметри. Експлуатаційні параметри. Оцінка якості продукції за допомогою показників. Інтегральний показник якості. Показники продукції як об'єкту експлуатації. Показники якості на етапі реалізації продукції. Показники сервісних функцій. Економічні показники якості продукції. Якість продукції як система. Система стандартизації. Об'єкти, види та методи контролю якості продукції. Система технічного контролю. Форми контролю за етапами виробничого процесу. Форми контролю за охопленням виробів. Форми контролю за часом зв'язку з об'єктом контролю. Форми контролю за об'єктами. Загальна класифікація видів контролю якості продукції. Організація управління якістю продукції. Комплексна система управління якістю продукції. Напрями удосконалення системи управління якістю продукції. Функції підприємства для забезпечення якості продукції.

Тема 13. Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції.

Система створення й освоєння нової продукції. Поняття життєвого циклу продукції. Зони промислового виробництва життєвого циклу. Основні стадії життєвого циклу продукції. Організація науково-дослідних робіт. Класифікація науково-дослідних робіт. Тема дослідження та її етапи. Організація конструкторської підготовки виробництва. Техніко-економічні показники виробів. Вимоги до проектно-конструкторських робіт (ПКР). Основні шляхи вирішення задач ПКР. Шляхи забезпечення економічності ПКР. Основні етапи проектно-конструкторських робіт – розробка технічного завдання, технічна пропозиція, ескізний проект, технічний проект, розробка технічної документації. Можливі проблеми при проведенні ПКР. Організаційно-економічні шляхи підвищення ефективності конструкторської

підготовки виробництва – конструкторська уніфікація, стандартизація, створення параметричних рядів виробів, внутрисімейна уніфікація, нормоконтроль, стандартизація та уніфікація форм і параметрів не стандартизованих деталей, забезпечення технологічності конструкції. Організація технологічної підготовки виробництва. Основні функції технологічної підготовки виробництва. Зміст розробки технологічних процесів. Проектування і виготовлення засобів технічного оснащення. Технологічна документація, технологічний маршрут, технологічна карта. Організаційно-економічні шляхи підвищення технологічної уніфікації. Види технологічних процесів – одиничний, типовий, груповий. Економічне обґрунтування вибору варіанту технологічного процесу. Організація освоєння нової продукції. Характеристика процесу освоєння виробництва. Освоєння виробництва. Ефективність процесу оновлення продукції. Методи переходу на випуск нової продукції – перервно-послідовний, безперервно-послідовний, паралельний, паралельно-поетапний, паралельно-послідовний методи. Зміст та етапи організаційно-планової підготовки виробництва. Зміст організаційно-планової підготовки виробництва. Етапи організаційно-планової підготовки виробництва та їх зміст та завдання.

Тема 14. Організаційне проектування виробничих систем.

Основні проектні рішення при проектуванні виробничих систем в ринкових умовах господарювання. Виробнича стратегія та конкурентні переваги. Розвиток стратегії і проблеми конкурентоспроможності. Сучасні методи прискореного проектування продукції. Управління якістю на стадії проектування продукту. Вартісний аналіз і вартісний інжиніринг. Проектування процесу виробництва продукції. Організаційно-технологічні аспекти розміщення устаткування. Гнучкість виробничого процесу. Проектування потокового та автоматизованого виробництва. Проектування виробничої потужності.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма						заочна форма				
	тижні	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
			л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Змістовний модуль № 1. Організація виробничого процесу											
Тема 1. Організаційні основи виробни- цтва.	1-2	12	4	4		4					
Тема 2. Виробничі системи.	2-3	11	3	3		5					
Тема 3. Виробничий процес і органі- заційні типи виробництва.	4	11	3	3		5					
Тема 4. Організація трудо- вих процесів і робочих місць.	4-5	12	4	4		4					
Тема 5. Нормування праці.	5	10	3	3		4					
Тема 6. Побудова виробничої структури підприємства.	6	10	3	3		4					
Тема 7. Організація виробничого процесу у часі.	6-7	12	4	4		4					
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>		78	24	24		30					
Змістовний модуль № 2. Організаційне забезпечення виробництва продукції											
Тема 8. Організація допоміжних виробництв.	8	10	3	3		4					
Тема 9. Організація обслуговуючих господарств.	9	10	3	3		4					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Тема 10. Одиничний та партійний методи організації виробництва.	10	10	3	3		5					
Тема 11. Організація потокового й автоматизованого виробництва.	11	10	3	3		5					
Тема 12. Організаційно-виробниче забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції.	12	10	3	3		4					
Тема 13. Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції.	13	10	3	3		4					
Тема 14. Організаційне проектування виробничих систем.	14	10	3	3		4					
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>		72	21	21		30					
Всього годин		150	45	45							

4. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Організаційні основи виробництва	2
2.	Виробничі системи	2
3.	Виробничий процес і організаційні типи виробництва	2
4.	Організація трудових процесів і робочих місць	2
5.	Нормування праці	2
6.	Побудова виробничої структури підприємства	2

7.	Організація виробничого процесу у часі	2
8.	Організація допоміжних виробництв	2
9.	Організація обслуговуючих господарств	4
10.	Одиничний та партійний методи організації виробництва	2
11.	Менеджмент груп та команд	2
12.	Організаційно-виробниче забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції	2
13.	Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції	2
14.	Організаційне проектування виробничих систем	2
<i>Разом</i>		<i>30</i>

6. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Організація як процес та як явище.
2. Поняття «організація» у зв'язку з виробничим процесом.
3. Загальна концепція організації виробництва.
4. Закони організації виробництва
5. Основні елементи науки організації виробництва
6. Системний підхід до визначення суті матеріального виробництва.
7. Виробнича система – її ознаки та ознаки.
8. Складові елементи виробничої системи та їх характеристика.
9. Виробниче підприємство як складна економічна система.
10. Виробнича система підприємства та її структура.
11. Процес організації виробництва у виробничій системі.
12. Системний підхід до визначення суті матеріального виробництва.
13. Виробнича система – її ознаки та ознаки.
14. Складові елементи виробничої системи та їх характеристика.
15. Технічна підсистема виробничої системи.
16. Технологічна підсистема виробничої системи.
17. Економічна підсистема виробничої системи.
18. Виробниче підприємство як складна економічна система.
19. Виробнича система підприємства та її структура.
20. Процес організації виробництва у виробничій системі.
21. Основні етапи процесу організації виробництва.
22. Основні види виробничих процесів.
23. Принцип пропорційності в організації виробництва.
24. Принцип безперервності в організації виробництва.
25. Принцип паралельності в організації виробництва.
26. Принцип прямоочності в організації виробництва.
27. Принцип ритмічності в організації виробництва.
28. Принцип спеціалізації в організації виробництва.

29. Принцип гнучкості в організації виробництва.
30. Основні типи організації виробництва.
31. Загальна характеристика одиничного типу виробництва.
32. Загальна характеристика серійного типу виробництва.
33. Загальна характеристика масового типу виробництва.
34. Процес праці як основна складова процесу виробництва.
35. Основні напрями організації праці та їх зміст.
36. Матеріальне та моральне стимулювання робітників як напрям організації праці.
37. Зміст основних завдань організації праці.
38. Класифікація трудових процесів за характером впливу на предмет праці.
39. Трудовий процес як сукупність операцій.
40. Організація, планування та обслуговування робочого місця.
41. Виробнича бригада та передумови їх створення.
42. Планування роботи бригад.
43. Самоуправління трудового колективу.
44. Нормування праці – сутність, об'єкти та предмет нормування.
45. Зміст основних завдань нормування праці.
46. Функції нормування праці.
47. Принципи нормування праці.
48. Час роботи як складова робочого часу та його компоненти.
49. Перерви у робочому часі та їх компоненти.
50. Штучно-калькуляційний час та його структура.
51. Система норм праці та основні норми.
52. Встановлення технічно обґрунтованої норми праці.
52. Основні методи нормування праці.
53. Характеристика виробничої структури підприємства.
54. Фактори, що визначають виробничу структуру.
55. Вплив характеру технології на виробничу структуру.
56. Методи вибору виробничої структури.
57. Технологічна та предметна форми спеціалізації у виробничій структурі.
58. Виробничий цикл і його структура.
59. Основні фактори, що впливають на тривалість виробничого циклу.
60. Послідовний вид руху предметів праці по операціях процесу.
61. Паралельний вид руху предметів праці по операціях процесу.
62. Паралельно-послідовний вид руху предметів праці по операціях процесу.
63. Виробничий цикл складного процесу.
64. Шляхи й ефективність скорочення виробничого циклу.
65. Визначення потокового виробництва.
66. Основні принципи потокового виробництва.
67. Такт та ритм лінії.
68. Сутність однопредметних та багатопредметних поточкових ліній.
69. Синхронізація операцій.
70. Основні види поточкових ліній.

Тестові питання

Цілі виконання. Виконання тестових завдань здійснюється для перевірки засвоєння необхідного обсягу знань за темою

Навчально-методичні матеріали:

- [1] Offline матеріали до вивчення теми
- [2] Рекомендована література до теми
- [3] Матеріали аудиторних занять

Умови виконання

- (a) Виконання тестових завдань проходить в аудиторії.
- (b) Під час виконання тестових завдань слід уважно виконувати інструкцію з їх виконання.
- (c) Кожне тестове завдання має тільки одну правильну відповідь.

Оцінювання результатів

Оцінка визначається відповідно до кількості правильних відповідей .

Оцінка є позитивною , якщо частка правильних відповідей складає більше, ніж 60%.

I. Доповніть твердження вписавши слово у відповідному відмінку:

1. Ефективне регулювання процесів виробничої та інших форм діяльності людини є _____
2. Будь-яке підприємство в процесі свого функціонування поряд з фінансовою та маркетинговою діяльністю здійснює _____
3. Функція, яка включає в себе всі дії, результатом яких є випуск продукції та послуг, що постачаються організацією у зовнішнє середовище називається _____
4. Сукупність цілеспрямованих процесів, що здійснюються людьми за допомогою засобів праці чи природних процесів, у результаті яких предмети праці перетворюються в готову продукцію, розуміють як _____
5. Результатом продуктивної творчої діяльності у сфері розумової та фізичної праці є _____
6. Спеціальна функція управління, яка полягає у плануванні, організації, мотивації та контролі виробничої діяльності підприємства , називається _____
7. Функція виробничого менеджменту, яка здійснюється спеціалістами підрозділів апарату управління і забезпечує впорядкування процесів створення, освоєння та випуску продукції, називається _____

II. Оберіть номер правильної відповіді

8. Діяльність по управлінню процесом придбання матеріалів, їхнього перетворення в готовий продукт і постачанням цього продукту покупцю – це:
1 виробничий менеджмент
2 адміністративний менеджмент
3 операційний менеджмент
9. Дослідження усіх складових операційного менеджменту у взаємозв'язку і взаємовпливі з метою розуміння їх структури, організації, виявлення закономірностей розвитку та вдосконалення методів управління передбачає:
1 теорія життєвого циклу
2 системний підхід
3 аналіз господарської діяльності підприємства
10. Цілеспрямовані управлінські дії щодо розробки, використання та вдосконалення виробничих систем, на основі яких виготовляються основна продукція або послуги підприємства (організації) передбачає:
1 виробнича підприємницька діяльність
2 операційний менеджмент _____

3 адміністративний менеджмент

---

11. Основною метою функціонування операційної системи є:

- 1 забезпечення оптимального рівня матеріально-технічних запасів, обсягу виробництва та зайнятості відповідно до рівня обсягу продажів
- 2 забезпечення чіткого виконання плану випуску продукції або надання послуг встановленої якості на основі раціонального використання виробничих ресурсів
- 3 комплектне і рівномірне виконання виробничої програми з дотриманням термінів відправки продукції споживачам

12. На уявленні про те, що кожний об'єкт (продукт, система тощо) проходить у своєму розвитку ряд етапів, при чому деякі з них повторюються неодноразово ґрунтується:

- 1 системний підхід
- 2 теорія життєвого циклу
- 3 аналіз господарської діяльності підприємства

13. Стратегія підприємства полягає в тому, щоб:

- 1 підтримати гнучкість у виробничій діяльності, що дає змогу ефективно адаптуватися до коливань зовнішнього середовища
- 2 за допомогою операційної функції надавати продукти або послуги для задоволення основних потреб споживачів
- 3 забезпечити оптимальний рівень матеріально-технічних запасів, обсягу виробництва та зайнятості відповідно до рівня обсягу продажів

14. Конструювання як стадія ланцюга виробництва полягає у:

- 1 перетворенні сировини в комплектуючі частини
- 2 проектуванні, плануванні продукту
- 3 об'єднання комплектуючих у готовий продукт

15. Імовірнісна оцінка характеру змін або шляхів розвитку об'єкту управління, а також ресурсів і організаційних заходів, необхідних для досягнення очікуваних результатів _ це:

- 1 планування
- 2 організація
- 3 прогнозування
- 4 контроль

16. Перспективу розвитку системи та її майбутній стан, обумовлює темпи, джерела, методи і форми розвитку операційної системи для досягнення мети визначає:

- 1 планування
- 2 організація
- 3 прогнозування
- 4 мотивація

---

17. Сукупність засобів і прийомів прямого керуючого впливу на і відносини між працівниками в процесі функціонування системи з метою управління її станом відповідно до умов, що змінюються складає:

- 1 економічні методи
- 2 адміністративні методи
- 3 соціально-психологічні методи
- 4 організаційні методи

18. Методи, які реалізуються у вигляді конкретних безальтернативних завдань, що допускають мінімальну самостійність виконавця, внаслідок чого вся відповідальність покладається на керівника, який віддає розпорядження – це:

- 1 адміністративні методи
- 2 соціально-психологічні методи
- 3 економічні методи

19. Сукупність прийомів і засобів, що забезпечують використання об'єктивних економічних законів, закономірностей та інтересів у діяльності організації на основі товарно-грошових відносин з метою досягнення її цілей складає:

- 1 соціально-психологічні методи
- 2 економічні методи
- 3 адміністративні методи
- 4 організаційні методи

III. До кожного пронумерованого цифрами запитання підберіть відповідь позначену літерою.

20. Основні принципи менеджменту:

1. Відповідність функцій менеджменту запланованим цілям виробництва (управлінський процес має бути орієнтованим на вирішення конкретних проблем, досягнення конкретних цілей)
2. Гнучкість і динамічність, пристосованість системи управління до зміни параметрів роботи підприємства
3. Раціональність, простота та ефективність організації та структури управління
4. Відповідність економічних методів управління суті відображуваних ними процесів, а також відповідність прийнятих рішень змісту функцій персоналу кожного рівня ієрархії.

- A. Адаптивність
- B. Комплексність
- C. Цілеспрямованість
- D. Економічність
- E. Адекватність

1.	
2.	
3.	
4.	

21. 1. Інтерв'ю, анкетування, метод вибраних питань, експертиза – методи, які використовуються для:
2. Економіко-математичні моделі, таблиці рішень, побудова дерева рішень, порівняння альтернатив – методи, які використовуються для:
3. Системний аналіз, написання сценарію, метод сіткового планування, функціонально-вартісний аналіз, метод економічного аналізу – методи, які використовуються для:
4. Експертні моделі прогнозування, екстраполяція, метод аналогій, метод Дельфі, регресивний аналіз, економетричні методи, імітаційні моделі – методи, які використовуються для:

- A. Прийняття рішень
- B. Аналізу ситуації
- C. Прогнозування ситуації
- D. Визначення думок
- E. Методи аргументації

1.	
2.	
3.	
4.	

22. 1. Сукупність засобів і прийомів прямого керуючого впливу на відносини між працівниками в процесі функціонування системи
2. Сукупність прийомів і засобів, що забезпечують використання об'єктивних економічних законів, закономірностей та інтересів у діяльності на основі товарно-грошових відносин з метою досягнення цілей
3. Методи, які реалізуються у вигляді конкретних безальтернативних завдань, що допускають мінімальну самостійність виконавця
4. Способи впливу на колективи людей, які базуються на використанні наукових досягнень соціальної та загальної психології в управлінні виробництвом

- A. Економічні методи
- B. Методи аргументації
- C. Організаційні методи
- D. Адміністративні методи
- E. Соціально-психологічні методи

1.	
2.	
3.	
4.	

8. Методи навчання

Сучасні вимоги до підготовки менеджерів передбачають здобуття основних практичних вмінь та навичок. Опанувати сучасними технологіями прийняття управлінських рішень, формування комунікативної компетентності, навичок роботи та керівництва групою, вміння застосовувати основні функції менеджменту в практику роботи організації найкраще допоможуть інтерактивні методи навчання, їх застосування можливе як при всіх видах аудиторних занять, так і в самостійній роботі студента.

Для активізації процесу навчання студентів в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

- на лекціях чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага

- студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються студенти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали,

- схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

- на практичних заняттях запроваджуються різні навчальні технології: обговорення проблем, дискусії; вирішення ситуаційних вправ; розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; кейс-методи; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; рольові та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування;

- перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є чіткий

- контроль відвідування студентами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

Планування занять передбачає створення передумов для реалізації таких методологічних принципів навчального процесу:

- інтенсивне використання самостійної роботи студента (підготовчий етап до роботи над ситуаційним завданням, пошук матеріалу для виконання аналітичних та аналітично-ситуаційних задач, складання індивідуального алгоритму прийняття управлінського рішення, самооцінювання управлінських якостей та здібностей тощо);

- використання методу конкретної ситуації з метою пояснення нових теоретичних положень теми;

- активне використання технічних засобів навчання, в тому числі відеоматеріалів, які ілюструють і надають інформацію до ситуаційних задач;

- дотримання жорсткого регламенту: визначення часу на індивідуальну роботу, на обговорення та прийняття групового рішення, на представлення групового варіанту вирішення проблеми, на дискусію;

- впровадження принципу нормування: дотримання норм і правил при проведенні ділової гри, чітке визначення оцінювання результатів гри;

- дотримання умов недостатньої визначеності. Оскільки управлінські рішення приймаються в умовах дефіциту об'єктивної інформації, необхідно навчати майбутніх менеджерів «діяти за обставинами»;

- використання різних рольових функцій при аналізі студентами конкретних

ситуацій. Як правило, залежно від здібностей студентів, можуть виконуватись ролі «опонента», «оптиміста» або «песиміста», «адвоката», «провокатора», «реаліста» та ін.;

- активна підтримка внутрішньогрупової взаємодії студентів, залучення до обговорення пасивних студентів, зняття напруження у відношеннях між емоційними й амбіційними членами групи;

- впровадження принципу прямого звертання: активізація й залучення до обговорення за допомогою запитань: «Як би ви вчинили в такому випадку (в ролі керівника підприємства, власника, співробітника)? Що ви думаєте з приводу такої ситуації...? Чи зустрічались ви з подібними ситуаціями?»

Порівняно з традиційним, в інтерактивному навчанні змінюється сама роль викладача. Він поступається своєю активною роллю студентам і тільки спрямовує ігровий процес навчання та розвитку через співорганізацію взаємодії учасників, створює умови для їх ініціативи й творчого пошуку ефективних рішень конкретних ситуацій.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (екзамен чи залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4					
0-100	0-100			0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки.

1. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} \cdot K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)} \cdot K_{ЗМ}^{(n)})}{K_{Дис}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}, \dots, R_{ЗМ}^{(n)}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K_{ЗМ}^{(1)}, \dots, K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{Дис} = K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K_{ЗМ}^{(1)} = \dots = K_{ЗМ}^{(n)}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)})}{n} + R_{ДР} - R_{ШТР}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Розрахунковий рейтинг з дисципліни становить 100 балів. Рейтинг з

навчальної роботи – 70 балів, рейтинг з атестації – 30 балів.

Рейтингові оцінки зі змістових модулів

Термін навчання (тижні)	Номер змістового модуля	Навчальне навантаження, год.	Кредити ECTS	Рейтингова оцінка змістового модуля	
				Мінімальна	Розрахункова
1-8	1	60	2.0	60	100
9-15	2	60	2.0	60	100
	3				
	4				
Всього	4	120	4	42	70

Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$ становить 20 балів.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ становить 5 балів.

$$R_{дис} = R_{нр} + 0,3R_{ат}$$

$$R_{нр} = (0,7 (R_{1зм} \times 1,5 + R_{2зм} \times 1,5)) : 2 + R_{др} - R_{штр}$$

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

Оцінка «Відмінно» виставляється студенту (слухачу), який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка «Добре» виставляється студенту, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка «Задовільно» виставляється студенту, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка «Незадовільно» виставляється студенту, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

10. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс вивчення дисципліни «Організація виробництва» (робоча програма навчальної дисципліни, програма навчальної дисципліни, курс лекцій, ілюстративні матеріали).

11. Рекомендована література

Основна:

1. Васильков В.Г. Організація виробництва: навч. посіб. / В. Г. Васильков 2-ге вид. К. : КНЕУ, 2008. 524 с.
2. Організація виробництва: [навчальний посібник] / [Г.Є. Мазнєв, С.М. Калініченко, І.С. Щербакова, О.В. Грідін]; за ред. Г.Є. Мазнєва. [вид. 2-ге випр. і доп.]. Харків: Вид-во «Майдан», 2013. 604 с.
3. Петров В. М. Організація виробництва та планування діяльності на підприємствах АПК: навч. посібник / В. М. Петров / Харк. нац. аграр. ун-т. Х.: Майдан, 2016. 362 с.
4. Прохорова В. В. Організація виробництва : навч. посібник / В. В. Прохорова, О. Ю. Давидова. Х. : Вид-во Іванченка І.С., 2018. 75 с..
5. Мороз В. С. Організація виробництва : навч. посіб. / В. С. Мороз, А. С. Тельнов. К. : Ліра-К, 2015. 256 с.

Додаткова:

1. Бурик А. Ф. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. / А. Ф. Бурик. К : Ліра-К, 2013. 260 с.
2. Грибик І. І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика : навч. посіб. / І. І. Грибик. К. : Ліра-К, 2014. 428 с
3. Данилюк М. О. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. / М.О. Данилюк. К. : Ліра-К, 2015. 328 с
4. Доберчак Н. І. Економіка виробництва : навч. посіб. / Н. І. Доберчак. К. : Ліра-К, 2015. 258 с.
6. Дикань В.Л. Организация производства. Харьков: Олант, 2002. 255 с.
7. Захарченко В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Захарченко. К. : Ліра-К, 2014. 300 с.
8. Золотогоров В. Г. Организация и планирование производства:Практ. пособие. /В. Г. Золотогоров Мн.: ФУАинформ, 2001. 528 с.
9. Козловський В. О., Погришук Б. В. Основи підприємництва. Практикум: Навчальний посібник. Видання 5-е, доповн. і перероб. - Тернопіль: ВАТ "Терно-Граф", 2005. - 297 с.

Інтернет-джерела

1. <http://portal.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України
2. <http://minagro.gov.ua/> – Міністерство аграрної політики України
3. <http://www.ukrstat.gov.ua/> - Державна служба статистики України
4. <http://www.minfin.gov.ua/> – Міністерство фінансів України